

Natuurtoets Woningbouwontwikkeling Rhenoy Noord

Onderzoek in het kader van de realisatie van woningbouwontwikkeling Rhenoy Noord

projectnr. 247777

revisie 00

21 mei 2013

auteur(s)

drs L.C. Smitskamp

Opdrachtgever

Story Beheer B.V
Dorpsstraat 39
4152 EN Rhenoy

datum vrijgave

27 mei 2013

beschrijving revisie 01

Concept

goedkeuring

M.L. Braad

vrijgave

M.L.M Stabel

Colofon

Projectgroep bestaande uit:

drs L.C. (Linda) Smitskamp
drs. ing. M.L. (Michel) Braad

Tekstbijdragen:

drs L.C. Smitskamp

Fotografie:

drs. L.C. Smitskamp

Datum van uitgave:

27 mei 2013

Contactadres:

Beneluxweg 7
4904 SJ Oosterhout
Postbus 40
4900 AA Oosterhout

Copyright © 2012

Ingenieursbureau Oranjewoud

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud

blz.

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding.....	2
1.2	Doel	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Wettelijk kader natuurbescherming	4
2.1	Algemeen.....	4
2.2	Flora- en faunawet.....	4
2.3	Ecologische hoofdstructuur.....	4
2.4	Natura 2000	4
3	Gebiedsbeschrijving en projectvoornemen	5
3.1	Gebiedsbeschrijving	5
3.2	Projectvoornemen	5
4	Methodiek	7
4.1	Algemeen.....	7
4.2	Bureauonderzoek.....	7
4.3	Terreinbezoek	7
4.4	Effectbeoordeling en advies vervolgtrajct	8
5	Resultaten gebiedsonderzoek.....	9
5.1	Gebiedsbeschrijving	9
5.2	Beschermde soorten	9
5.2.1	Bureauonderzoek.....	9
5.2.2	Terreinbezoek	10
5.3	Beschermde gebieden.....	14
5.3.1	Ligging EHS en beschermde gebieden	14
6	Toetsing natuurwetgeving.....	16
6.1	Effectbepaling project.....	16
6.1.1	Effecten op de Ecologische Hoofdstructuur	16
6.1.2	Effecten op de Natuurbeschermingswet 1998	16
6.2	Effecten beschermde soorten	16
7	Conclusies en aanbevelingen	19
7.1	Conclusies soortenbescherming.....	19
7.2	Conclusies gebiedenbescherming.....	20
7.2.1	EHS.....	20
7.2.2	Natura 2000	20
8	Bronnen.....	21
	Bijlage 1: Wettelijk kader	22

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Story Beheer B.V. is voornemens om in Rhenoy Noord op een voormalig terrein van een autosloperij, 80 woningen te realiseren in diverse prijsklassen. In de eerste fase worden 55 woningen gerealiseerd, omdat daarvan op dit moment de behoefte is aangetoond. De tweede fase bestaat uit de resterende 25 woningen en mag worden gerealiseerd als de behoefte daarvan is aangetoond. In afbeelding 1.1 is het plangebied weergegeven.

Afbeelding 1.1: Globale begrenzing van het plangebied (rood omlijnd) ten opzichte van Rhenoy. Bron: Google maps.

De ontwikkeling is strijdig met het ter plaatse geldende bestemmingsplan. Vanwege de strijdigheid wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. In het kader van dit bestemmingsplan dienen diverse gebiedsonderzoeken te worden uitgevoerd. Ruimtelijke plannen dienen te worden beoordeeld op de uitvoerbaarheid in relatie tot actuele natuurwetgeving, met name de Flora- en faunawet, Ecologische hoofdstructuur (EHS) en Natuurbeschermingswet 1998. Er mogen geen ontwikkelingen plaatsvinden die op onoverkomelijke bezwaren stuiten door effecten op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties vanuit de actuele natuurwetgeving. Dit wordt gedaan op basis van een natuurtoets. In deze rapportage zijn de resultaten van de natuurtoets beschreven.

1.2 Doel

In ruimtelijke plannen, zoals bestemmingsplannen, is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden. Er dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. Het doel van voorliggende natuurtoets is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de Flora- en faunawet, EHS en/of de Natuurbeschermingswet 1998 en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

In de inleiding wordt beschreven waarom deze natuurtoets is uitgevoerd en met welk doel. Vervolgens wordt in hoofdstuk twee algemene informatie verwoord over de natuurwetgeving, waaronder de Flora- en faunawet, EHS en de Natuurbeschermingswet 1998. In hoofdstuk drie wordt de huidige en toekomstige situatie van het plangebied beschreven en de ligging ten opzichte van de Ecologische hoofdstructuur en Natuurbeschermingswetgebieden (Natura 2000, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands). In hoofdstuk vier wordt de gebruikte methode voor de uitvoering van deze natuurtoets omschreven. In hoofdstuk vijf staan de resultaten van deze natuurtoets flora en fauna. Deze zijn onderverdeeld in de resultaten van de literatuurstudie en het terreinbezoek. In hoofdstuk zes worden de resultaten uit hoofdstuk vijf getoetst aan de Flora- en faunawet, EHS en Natuurbeschermingswet 1998. Hieruit komen conclusies en aanbevelingen voort, die worden omschreven in hoofdstuk zeven. Het laatste hoofdstuk geeft de gebruikte bronnen voor dit onderzoek weer. Achter dit hoofdstuk bevindt zich een bijlage, die algemene informatie verschaft met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet.

2 Wettelijk kader natuurbescherming

2.1 Algemeen

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een soortgericht spoor (Flora- en faunawet) en een gebiedsgericht spoor (Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Natuurbeschermingswet 1998). De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en de EHS en Natuurbeschermingswet 1998 op de bescherming van gebieden. Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 is de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving geïmplementeerd.

Voor een uitgebreide algemene beschrijving van de Flora- en faunawet, Ecologische Hoofdstructuur en Natura 2000 wordt verwezen naar Bijlage 1.

2.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'Nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

2.3 Ecologische hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt en vastgelegd in de ruimtelijke verordening. Ruimtelijke plannen moeten hieraan worden getoetst. Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands zijn beschermd via de Natuurbeschermingswet 1998 en hebben derhalve een wettelijke status. In of in de nabijheid van de EHS en Natuurbeschermingswetgebieden geldt het 'Nee, tenzij'-principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als deze ontwikkelingen de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

2.4 Natura 2000

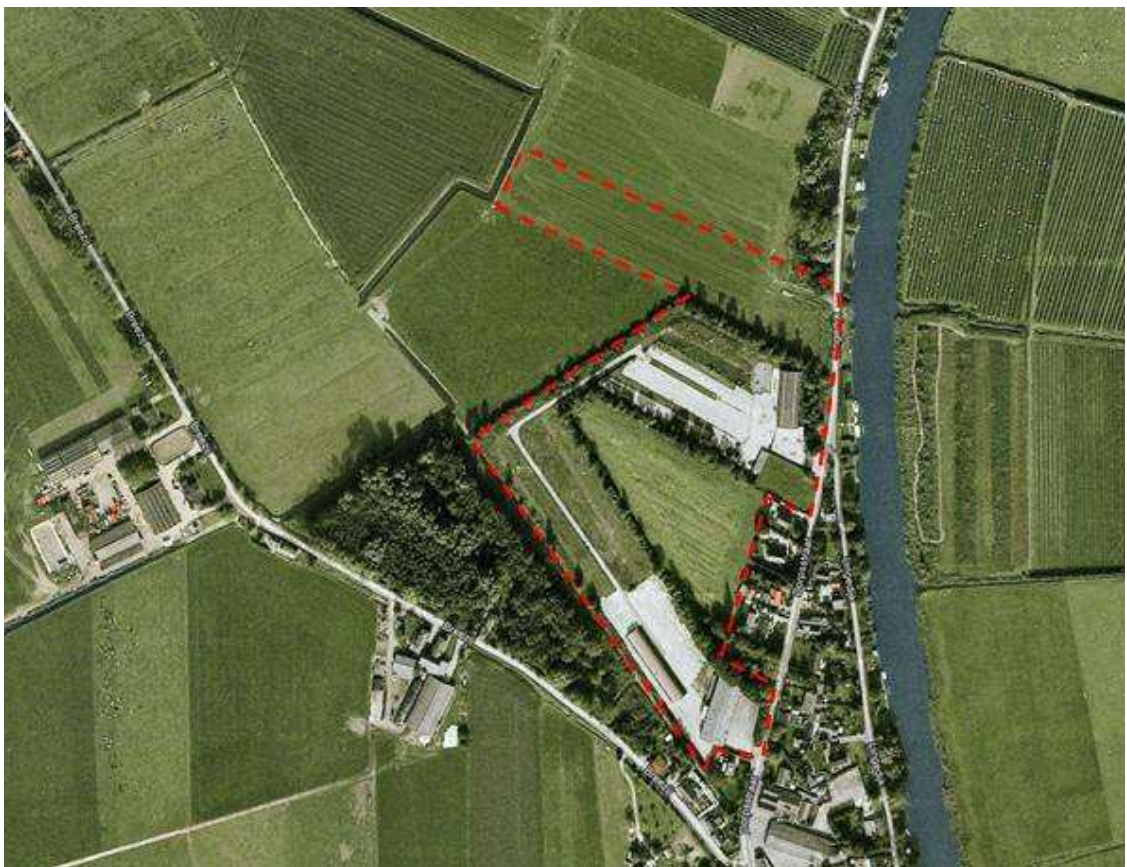
Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands zijn beschermd via de Natuurbeschermingswet 1998 en hebben derhalve een wettelijke status. In of in de nabijheid van de Natuurbeschermingswetgebieden geldt het 'Nee, tenzij'-principe. In principe zijn geen ontwikkelingen toegestaan als deze ontwikkelingen de natuurlijke waarden van het gebied direct of indirect aantasten.

3 Gebiedsbeschrijving en projectvoornemen

3.1 Gebiedsbeschrijving

De voorgenomen woningbouwontwikkeling is gelegen net buiten Rhenoy en behelst een gebied met een omvang van circa 5,5 hectare. De locatie wordt ontsloten door de Dorpsstraat aan de oostzijde. Parallel aan deze weg ligt de rivier de Linge. Aan de west- en noordzijde grenst de plangebied aan het buitengebied van de gemeente Geldermalsen. Aan de zuidzijde wordt de locatie begrensd door de (bebouwing langs de) weg Breezij. In afbeelding 3.1 is de ligging van het plangebied gegeven.

Het terrein is een voormalige autosloperij, waar sprake is van bodemverontreiniging. De locatie dient derhalve eerst gesaneerd te worden, voordat de woningen gebouwd kunnen worden.

Afbeelding 3.1: Begrenzing plangebied met bebouwing, enkele bomenrijen en watergangen. Bron: Google Maps.

3.2 Projectvoornemen

Initiatiefnemer is voornemens om 80 woningen te realiseren in diverse prijsklassen. In de eerste fase worden 55 woningen gerealiseerd. De tweede fase bestaat uit de resterende 25 woningen en mag worden gerealiseerd als de behoefte daarvan is aangetoond. In afbeelding 3.2. is een indicatieve invulling gegeven van het ingerichte plangebied. Alvorens de herontwikkeling plaats kan vinden, wordt de aanwezige bebouwing gesloopt.

De nieuwe wijk zal op minimaal twee punten worden ontsloten op de bestaande infrastructuur. De interne verkeersstructuur dient te worden ingericht als 30-kilometerzone. Binnen het plangebied wordt ten minste 10% openbaar groen en ten minste 10% water gerealiseerd. Beoogd wordt dat bij het opstellen van het beeldkwaliteitsplan rekening wordt gehouden met het dorpse karakter van Rhenoy (Artiment BV, 2013).

Afbeelding 3.2: Indicatieve inrichting plangebied Rhenoy Noord (Oranjewoud, 2013).

De schets is een eerste indicatie van de inrichting van het plangebied. De mate van het biotoopvrij maken van het plangebied staat nog niet vast. Derhalve is het in dit stadium van het project bijvoorbeeld nog onduidelijk of/in hoeverre de watergang ten zuidwesten van het plangebied wordt aangepast en wat er met de (hoge) bomen gebeurt in het zuiden van het plangebied grenzend aan de woning langs de Dorpsstraat.

4 Methodiek

4.1 Algemeen

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en ligging van beschermde gebieden is opgebouwd uit twee onderdelen:

- Bureaustudie naar waarnemingen van beschermde soorten uit het (recente) verleden en ligging van beschermde gebieden in de invloedssfeer van het project;
- Terreinbezoek naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten.

4.2 Bureauonderzoek

Bij de toetsing is alleen gekeken naar de zwaarder beschermde soorten uit de Flora- en faunawet (Tabel 2 en 3). Deze soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten) en moeten worden getoetst op voorkomen en effect. Treedt effect op of worden verbodsbepalingen overtreden, dan zijn er mogelijk maatregelen nodig om de effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Flora- en faunawet.

Algemene soorten (Tabel 1) zijn niet meegenomen in de toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in Nederland dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door de meeste projecten. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit art. 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Wel geldt de zorgplicht. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten, wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd.

Er zijn diverse bronnen geraadpleegd om een beeld te krijgen van de verspreiding en mogelijk voorkomen van zwaarder beschermde soorten in en rond het plangebied. Aan de hand van deze informatie is een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het plangebied voor zouden kunnen komen, gezien de habitatvoorkeur van de betreffende soorten. De bronnen die zijn geraadpleegd, zijn:

- www.waarneming.nl;
- www.telmee.nl;
- Landelijke verspreidingsatlassen;
- Regionale verspreidingsatlassen.

Naast de bronnen met soortinformatie, is voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van EZ. Gekeken is naar de ligging van Natura 2000-gebieden ten opzichte van het plangebied en naar de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden. Afhankelijk van de instandhoudingsdoelstellingen kan het effect worden bepaald. Hiernaast is gebruik gemaakt van de kaarten op de website van de provincie Gelderland (interactieve kaart EHS), om te bepalen of het plangebied overlapt of grenst aan EHS. Toetsing vindt plaats aan de hand van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS (Spelregels EHS).

Met behulp van landelijke verspreidingsatlassen is nagegaan of in het verleden zwaarder beschermde soorten zijn aangetroffen in of nabij het plangebied. Deze atlassen maken veelal gebruik van atlasblokken (5 x 5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn niet bekend.

4.3 Terreinbezoek

Naar aanleiding van de uitkomsten van voorgenemd bureaustudie is bepaald in hoeverre de aanwezigheid van zwaarder beschermde soorten aannemelijk gesteld kan worden op basis van aanwezig geschikt habitat. Op 13 mei 2013 is een verkennend terreinbezoek aan het gebied afgelegd om te bepalen in hoeverre aan de hand van de soorten uit de bureaustudie en aan de hand van het voorkomen van geschikt habitat zwaarder beschermde soorten kunnen voorkomen. Het gaat hier om een deskundigen-

oordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten aangeduid.

4.4 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het verkennend terreinbezoek kan worden bepaald of een vervolgonderzoek nodig is om zwaarder beschermde soorten uit te sluiten en om te bepalen wat de effecten zijn. Tevens kan worden geadviseerd over de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving.

5 Resultaten gebiedsonderzoek

5.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bestaat uit verschillende biotopen. In het plangebied zijn enkele gebouwen op het voormalige autosloopterrein aanwezig. Rondom de gebouwen is verharding aanwezig. Buiten deze verharding bestaat het plangebied uit braakliggend terrein (directe omgeving) en kavels met verwilderde ruigte- en kruidenvegetatie, boomopslag en jonge bomen. Het langwerpige gedeelte aan de noordzijde van het plangebied bestaat in het oostelijke deel uit een weide en voor de rest van het kavel uit een verhoogd stuk land met wilde groei van ruigtekruiden en jonge bomen. Het plangebied wordt aan de zuidwestzijde begrenst door een brede watergang. Aan de oostzijde (rond de kruising van de Dorpsstraat en de Lingedijk) bevinden zich smalle watergangen.

Het gebied wordt aan alle zijden, behalve de zijde aan de Dorpsstraat, omzoomd door hoogopgaande vegetatie bestaande uit o.a. (jonge) bomen en struiken. De kavels van het voormalige bedrijf zijn centraal in het plangebied afgezet met, inmiddels begroeide, houten schuttingen.

5.2 Beschermden soorten

5.2.1 Bureauonderzoek

Om een inschatting te maken van de soortgroepen en specifieke soorten die in en rond het plangebied voorkomen, is de landelijke databank voor natuurwaarnemingen geraadpleegd, waaronder telmee.nl en waarneming.nl. Het invoerportaal waarneming.nl is een website waarop door vrijwilligers natuurwaarnemingen in Nederland worden verzameld. Telmee.nl is het invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's). Er kan gevalideerde informatie over diverse soortgroepen tot op kilometerhokniveau worden verkregen.

Volgens telmee.nl en waarneming.nl komen in het plangebied en omgeving soorten voor van diverse soortgroepen. Aanvullende gegevens over het mogelijk voorkomen van beschermde soorten is verkregen uit verschillende verspreidingsatlassen. Het betreft hier gegevens van de soortgroepen broedvogels (SOVON, 2002), zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992 en Limpens *et al.*, 2010), libellen (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002), dagvlinders (Bos *et al.*, 2006), reptielen en amfibieën (www.RAVON) en insecten (www.Naturalis.nl\EIS).

Uit de landelijke en provinciale verspreidingsinformatie uit atlassen (5 x 5 kilometerhok) blijkt dat in of nabij het plangebied in het verleden diverse beschermde soorten zijn waargenomen. Dit betreft onderstaande zwaardere beschermde (Tabel 2 en 3 Flora- en faunawet) soorten. Vogels zijn beschermd onder de Flora- en faunawet. De vogels zijn onderverdeeld in soorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 1-4) en niet jaarrond beschermde nesten (categorie 5 - waarvan inventarisatie gewenst is). Gekeken is naar de verspreiding van categorie 1-4 soorten en soorten van categorie 5 die mogelijk zeldzaam zijn in de omgeving van het plangebied.

Op de site telmee.nl (2008-2013) worden de volgende waarnemingen vermeld voor de directe omgeving (Flora- en faunawetsoorten Tabel 2, 3 of soorten met jaarrond beschermde nesten):

Vogels

Categorie 1-4 (nesten jaarrond beschermd): roek.

Categorie 5: geen.

Zoogdieren

Zwaardere beschermd: bever en gewone dwergvleermuis.

Reptielen/amfibieën

Zwaardere beschermd: kamsalamander en heikikker.

Vlinders

Zwaarder beschermd: geen.

Libellen

Zwaarder beschermd: geen.

Vissen

Zwaarder beschermd: kleine modderkruiper, bittervoorn en grote modderkruiper.

Flora

Zwaarder beschermd: geen.

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiedenis voor deze soorten, is nagegaan of deze soorten mogelijk in het plangebied of de omgeving kunnen voorkomen.

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het uurhok of kilometerhok betekent niet dat deze soorten zich in (de omgeving van) het plangebied bevinden. Het plangebied omvat slechts een klein deel van het kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats. Met behulp van het terreinbezoek is nagegaan welke dit zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten in het plangebied.

5.2.2 Terreinbezoek

Op 13 mei 2013 is een eenmalig terreinbezoek aan het plangebied afgelegd door een deskundig ecooloog van Oranjewoud. Naast directe waarnemingen kan aan de hand van de aangetroffen biotopen een beeld worden geschetst van de aanwezige beschermde soorten. Dit is noodzakelijk omdat enkele seizoensgebonden soorten flora en fauna mogelijk niet kunnen worden waargenomen. Aan de hand van het aangetroffen biotoop en habitatvoorkeur(en) kunnen echter wel indicaties worden gegeven van het mogelijk voorkomen van deze soorten in het plangebied. Indien de aangetroffen biotopen hier aanleiding toe geven, wordt een nader onderzoek aanbevolen.

Het plangebied bestaat uit vier biotopen: gebouwen, ruigtevelden, een bomenrij en watergangen.

Gebouwen

In het plangebied komen verschillende gebouwen voor behorende bij het voormalige autosloopbedrijf. Ten behoeve van de ruimtelijke ontwikkeling wordt alle bebouwing in het plangebied geamoveerd. De gebouwen bestaan deels uit stenen en deels uit platen. Aan de zuidzijde van het plangebied staat een groot gebouw (afbeelding 5.1, rechts) en is tevens een eenwandige loods aanwezig (afbeelding 5.2). Aan de noordzijde van het plangebied staat een minder omvangrijk gebouw (afbeelding 5.1, linker gebouw).

Afbeelding 5.1. Impressies gebouwen in het plangebied.

Gebouwen bieden in potentie een geschikt leef- en broedgebied voor o.a. vogels en zoogdieren (waaronder vleermuizen). Tijdens het terreinbezoek zijn (in het hele plangebied) geen nesten van soorten aangetroffen die een vermelding kennen op de "Aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogelnesten" (categorie 1 t/m 4). De schuine platen die als dakbedekking dienen, bieden door het ontbreken van holtes, kieren en ondersteuning, geen geschikte broed-/verblijfplaats voor de gebouwbewonende huis- en gierzwaluw (categorie 1 t/m 4). Beide soorten zijn tijdens het terreinbezoek niet gehoord of gezien in het plangebied.

In de loods, bestaande uit een grote ruimte met daarin enkele stellages (afbeelding 5.2), zijn enkele braakballen aangetroffen. Vermoedelijk betreft het braakballen van de ransuil of kerkuil. Deze soorten staan op de "Aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogelnesten" (categorie 1 t/m 4).

In de loods is boven de ingang een duivennest aangetroffen; deze soort kent geen vermelding op de "Aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogelnesten" (categorie 1 t/m 4). Doch is deze beschermd zolang de soort broedend is en wanneer jongen aanwezig zijn.

Afbeelding 5.2. Loods met rechts de aangetroffen braakballen.

Gebouwen vormen in potentie geschikte verblijf- en rustplaatsen voor vleermuizen. In gebouwen vormen betimmeringen, kieren, gaten en spouwmuren een geschikte verblijfplaats voor vleermuizen. Aanwezige spouwmuurgaten en betimmeringen bieden gebouwbewonende vleermuizen toegang tot de gebouwen of de vleermuizen verblijven achter deze elementen. Dergelijke elementen komen voor in de gebouwen binnen het plangebied. Naast de visuele beoordeling van de gebouwen is actief gezocht naar sporen en uitwerpselen die duiden op bewoning door vleermuizen. Tijdens het terreinbezoek zijn met name in het meest zuidelijk gelegen grote gebouw (afbeelding 5.1, rechter gebouw) op meerdere locaties sporen (uitwerpselen, afgebeten vleugels van (nacht)vlinders) aangetroffen (afbeelding 5.3). Deze sporen zijn kenmerkend voor gewone grootoorvleermuizen.

Afbeelding 5.3. Sporen van vleermuizen in het meest zuidelijke gelegen gebouw in het plangebied.

Ruigtevelden

Naast de bebouwing en de verharde delen daaromheen bestaat het plangebied grotendeels uit ruige en hoogopgaande vegetatie (afbeelding 5.4). De hoogopgaande vegetatie bestaat uit verschillende soorten struiken zoals braam en veel jonge bomen zoals zwarte els, boswilg, meidoorn en veldesdoorn. De ondergroei bestaat uit algemeen voorkomende soorten als smeewortel, distel, zuring, pitrus, paardenbloem, dovenetel en brandnetel.

Afbeelding 5.4. Het plangebied bestaat voornamelijk uit ruige vegetatie met jonge bomen.

De vegetatie in het gebied is gezien de voedselrijkdom floristisch weinig interessant. Beschermde plantensoorten zijn niet aantreffen en worden op basis van de aangetroffen biotoop ook niet verwacht.

De hoogopgaande vegetatie in het plangebied kan een geschikt leef- en broedgebied bieden voor o.a. vogels zoals de merel, groenling, kool - en pimpelmees en zoogdieren (waaronder vleermuizen). In de hoogopgaande vegetatie zijn echter geen gaten of holen aangetroffen die duiden op het gebruik van deze vegetatie als verblijfplaats voor vleermuizen of vogels. Daarnaast zijn in deze bomen geen nesten aangetroffen van vogels die een vermelding kennen op de "Aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogelnesten" (categorie 1 t/m 4).

De lagere vegetatie en de ondergroei in het plangebied vormen een geschikt leefgebied voor algemeen voorkomende zoogdieren zoals de bosmuis, rosse woelmuis, (gewone) bosspitsmuis en huisspitsmuis (o.a. www.zoogdieratlas.nl). Daarnaast kunnen de egel en (incidenteel) de wezel in dit biotoop aanwezig zijn. Uit de bureaustudie is gebleken dat de bever voorkomt in de leefomgeving van het plangebied. Het plangebied voldoet echter niet aan de eisen die de bever stelt aan zijn omgeving.

Het land buiten het plangebied, aan de noord- en noordwestzijde, is te karakteriseren als een open gebied bestaande uit agrarische percelen. Doordat het plangebied in verruigde staat verkeerd en langs de grenzen van het plangebied hoog opgaande vegetatie aanwezig is, kan dit dienen als foerageergebied en/of als vliegroute voor vleermuizen. Zwaar beschermde zoogdieren, anders dan vleermuizen en de bever, zijn niet bekend uit de omgeving van het plangebied.

De vegetatie in het plangebied is een geschikt landbiotoop voor algemene amfibieën, zoals de gewone pad en bruine kikker. Uit de bureaustudie is gebleken dat de kamsalamander voorkomt in de directe omgeving van het plangebied (telmee.nl). Belangrijk bij het landbiotoop van de kamsalamander is de aanwezigheid van voldoende dekking door kruiden en struiken en de aanwezigheid van vorstvrije, niet-inunderende schuilplaatsen. Geschikt landbiotoop bestaat uit vochtige naald- of loofbossen, ruige (extensief gebruikte) graslanden, houtwallen, tuinen of erven en rommelige overhoekjes (Spikmans, 2007). Het plangebied voldoet deels aan deze eisen.

Bomenrij

In het zuiden van het plangebied is, parallel aan het grote gebouw en de woning aan de Dorpsstraat, een rij hoge bomen aanwezig (afbeelding 5.5).

Afbeelding 5.5. Bomenrij in het zuiden van het plangebied.

De hoge bomen bieden een geschikt leef- en voortplantingsgebied voor o.a. vogels zoals kraai, ekster en duiven en zoogdieren (waaronder vleermuizen). In de bomen zijn geen holen en/of spleten aangetroffen van boombewonende vleermuizen. In de bomen zijn tevens geen nesten aangetroffen van vogelsoorten die een vermelding kennen op de "Aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogelnesten" (zoals van de uit de bureaustudie verwachte roek).

Onder de bomen bevindt zich een ondergroei van struiken en ruigtevegetatie. Deze vegetatie vormt een geschikt leefgebied voor algemeen voorkomende zoogdieren zoals muizen en spitsmuizen. Ook algemene amfibiesoorten vinden in dit gebied een geschikt landbiotoop.

Watergangen

Het plangebied wordt aan de zuidwestzijde begrenst door een brede watergang. Aan de oostzijde van het plangebied komen tevens twee (met elkaar verbonden) smalle watergangen voor. Zie afbeelding 5.6 voor een weergave van de watergangen in het plangebied.

Afbeelding 5.6. Watergangen in het plangebied.

De watergang aan de zuidwestzijde van het plangebied heeft een diepte van circa 1,5 meter en is 3 meter breed. De oevers van de watergang zijn steil en zijn begroeid met voornamelijk riet, braam en brandnetel. Het water is troebel en er bevinden zich op enige diepte, en op sommige locaties, wateralg en andere waterplanten (deze reiken niet tot het wateroppervlak).

Tijdens het terreinbezoek is in de watergang op meerdere locaties actief gevestigd. Op meerdere plaatsen zijn individuen van de volgende zwaarder beschermde vissoorten aangetroffen: kleine modderkruiper (tabel 2) en bittervoorn (tabel 3) (afbeelding 5.7). Tevens is de algemene driedoornige stekelbaars aangetroffen; deze soort is niet beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Op de oever zijn een aantal zwanenmossels aangetroffen. Deze mossel wordt door de bittervoorn gebruikt voor ei-afzetting. De brede watergang is tevens een geschikt (voortplantings)biotoop voor algemene amfibiesoorten als

de bruine kikker, groene kikker en de gewone pad. Tijdens het intensieve vissen zijn geen kamsalamander, grote modderkruiper of heikikker aangetroffen. Daarnaast biedt de watergang vanwege onder andere de breedte, de aanwezigheid van vissen en de steile oevers van de watergang, geen geschikt (voortplantings)biotoop voor de in de bureaustudie verwachte grote modderkruiper, kamsalamander en heikikker.

De twee watergangen aan de oostzijde van het plangebied zijn relatief smal en, met name de watergang grenzend aan het oude autosloopbedrijf, is (deels) erg ondiep (20 cm) en is enigszins verland (afbeelding 5.6, rechter foto). In de diepere gedeeltes van de watergangen zijn enkele stekelbaarzen aangetroffen. De deels verlandde watergang biedt een geschikt biotoop voor de uit de bureaustudie verwachte grote modderkruiper. Tevens vormen beide watergangen geschikt biotoop voor de, in de omgeving verwachte, kamsalamander.

Afbeelding 5.7. Aanwezige zwaar beschermde vissoorten in de watergang in het zuidwesten van het plangebied: kleine modderkruiper en bittervoorn.

5.3 Beschermde gebieden

5.3.1 Ligging EHS en beschermde gebieden

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Het plangebied maakt geen deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur. De rivier de Linge en aangrenzende gebieden, aan de overzijde van de Lingedijk, behoren wel tot EHS-gebied. In afbeelding 5.7 is de ligging van het EHS-gebied ten opzichte van het plangebied aangegeven. Dit EHS-gebied is in het Natuurbeheerplan van Gelderland (2013) onder andere aangewezen als 'Rivier', 'Moeras' en 'Kruiden- en faunarijk grasland'.

Afbeelding 5.7. Ligging plangebied (rood omlijnd) t.o.v. de EHS (bron: website provincie Gelderland).

Natura 2000

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied ('Lingedijk & Diefdijk-Zuid') ligt op circa 1.7 kilometer afstand van het plangebied.

6 Toetsing natuurwetgeving

6.1 Effectbepaling project

6.1.1 *Effecten op de Ecologische Hoofdstructuur*

Voor wat betreft de EHS is alleen bij directe aantasting sprake van vervolgstappen, waaronder compensatie. De EHS maakt geen onderdeel uit van het plangebied; de ruimtelijke ontwikkeling heeft derhalve geen gevolgen voor de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

Significant negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS van het project kunnen worden uitgesloten. De ruimtelijke ontwikkeling heeft een zeer beperkt effect op de directe omgeving van het plangebied. Vanuit dit oogpunt zijn er voor EHS geen belemmeringen voor de ontwikkeling.

6.1.2 *Effecten op de Natuurbeschermingswet 1998*

Uit de bureaustudie blijkt dat binnen 3 kilometer van het plangebied een Natura 2000-gebied ligt. De projectontwikkeling zal niet zorgen voor een wezenlijke toename in stikstofdepositie op het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied. Immers, het project zelf betreft geen grote stikstofemissie en zou hooguit via verkeersaantrekkende werking kunnen leiden tot een depositietoename. Echter, de omvang van het project is zeer beperkt en het betreffende woon- werkverkeer zal gespreid plaatsvinden over de diverse wegen in de omgeving. Er is geen sprake van een geconcentreerde verkeersstroom direct langs het Natura 2000-gebied. Het plangebied zal ontsloten worden richting de reeds bestaande Dorpsstraat welke aansluiting vindt op een aantal andere wegen. Effecten als gevolg van stikstofdepositie kunnen daarom worden uitgesloten.

Vanwege de aard en omvang van de ontwikkeling wordt geen negatief effect op het Natura 2000-gebied verwacht. De ruimtelijke ontwikkeling heeft een beperkte invloed (bijv. in de vorm van geluidsverstoring) en mogelijk enkel op de directe omgeving van het plangebied. De effecten volgens de Effectenindicator op de website van het Ministerie van EZ worden niet verwacht op het Natura 2000 gebied. Welgens het ontbreken van negatieve effecten is vergunningplicht vanuit de Natuurbeschermingswet 1998 niet aan de orde zijn.

6.2 Effecten beschermde soorten

Effecten per soortgroep van Tabel 2- en Tabel 3-soorten en vogels:

Broedvogels

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Flora- en faunawet. Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (circa maart tot en met juli) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde.

Zo wordt bij het onderhavige project aangeraden om de hoogopgaande vegetatie te rooien buiten het broedseizoen.

Uilen

Er is een aantal vogelsoorten waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en bij verwijdering van de broedplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Dit zijn de zogenoemde categorie 1-4-vogelsoorten. Tijdens het terreinbezoek zijn in de loods sporen (braakballen) aangetroffen van categorie 1-4-vogelsoorten. Het betreft hier waarschijnlijk een ransuil of kerkuil. Derhalve is niet uit te sluiten dat de soorten een territorium hebben in het plangebied. Gezien de geschiktheid van het plangebied (ruigtes afgewisseld met open vlaktes en leegstaande gebouwen) kan leefgebied van kerk- en ransuil binnen het plangebied aanwezig zijn. Indien het plangebied een belangrijk onderdeel vormt van het leefgebied

van ransuil en/of kerkuil, is de ecologische functionaliteit van een jaarrond beschermde nest mogelijk in het geding. Om het gebruik en de functie van de loods en omliggend plangebied te bepalen dient nader onderzoek uitgevoerd te worden.

Daarnaast zijn er categorie 5-vogelsoorten, waarvan de nesten alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit laatste is op het plangebied niet van toepassing. Er zijn geen categorie 5 soorten te verwachten die zeldzaam zijn in de omgeving of onvoldoende nestgelegenheden hebben in de omgeving. Derhalve zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die jaarronde bescherming rechtvaardigen.

Alle vogelnesten (ook die van categorie 5-vogelsoorten die geen jaarrond bescherming genieten) zijn beschermd tijdens het broedseizoen (globaal half maart tot juli).

Er dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar uilen om het gebruik en functie van het plangebied voor de soort(en) inzichtelijk te maken.

Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Flora- en faunawet. Bij het amoveren van bebouwing en het kappen van vooral oudere bomen dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen. Gebouwbewonende vleermuizen verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering, achter boeiborden of op zolders. Boombewonende vleermuizen verblijven in gaten, hollen of scheuren van voornamelijk grote bomen. In het voorliggende plangebied zijn gebouwen aanwezig met daarin ruimtes, gaten, kieren en overige elementen die geschikt zijn voor vleermuizen. In de gebouwen zijn sporen aangetroffen van vleermuizen (uitwerpselen en afgeknaagde vlinder-vleugels). Het plangebied kan de functie hebben van verblijf- en/of foerageergebied en/of als vliegroute. Wanneer sprake is van het verstoren en aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageerplaatsen zijn maatregelen noodzakelijk.

Door de sloop en het rooien van de vegetatie is mogelijk sprake van het verstoren en aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. Vleermuizen zijn zwaar beschermde soorten en staan vermeld op Tabel 3 van de Flora- en faunawet en Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Om die reden is nader onderzoek naar het gebruik en functie van het plangebied noodzakelijk.

Er dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar vleermuizen om het gebruik en functie van het plangebied voor de soort(en) inzichtelijk te maken.

Reptielen en amfibieën

Het plangebied vormt een potentieel geschikt voortplantings- en landbiotoop voor de kamsalamander; een zwaar beschermde amfibiesoort. Door het rooien van de vegetatie en het verwijderen van voor de kamsalamander geschikte overwinteringplaatsen (zoals stenen- en takkenhopen) is er mogelijk sprake van het verstoren en het aantasten van het landbiotoop van de kamsalamander. De soort wordt daarnaast verwacht in de oostelijk gelegen watergangen. Wanneer deze watergangen worden gedempt en/of worden aangepast ten behoeve van de ruimtelijke ontwikkeling, is er mogelijk sprake van aantasting van voortplantingsbiotoop van de kamsalamander.

De kamsalamander is een zwaar beschermde soort en staat vermeld op Tabel 3 van de Flora- en faunawet en Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Om inzichtelijk te krijgen of het plangebied gebruikt wordt door en welke functie het plangebied heeft voor de kamsalamander, is nader onderzoek noodzakelijk.

Er zijn geen reptielsoorten aangetroffen in het plangebied en worden op basis van het bureauonderzoek ook niet verwacht. Effecten op deze soorten zijn dan ook uitgesloten.

Er dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de kamsalamander om het gebruik en functie van het plangebied voor de soort inzichtelijk te maken.

Vissen

De oostelijke watergang vormt een geschikt biotoop voor de grote modderkruiper. Bij het dempen/aanpassen van deze watergang kan mogelijk sprake zijn van het verstoren en/of doden van de grote

modderkruiper. De grote modderkruiper is een zwaar beschermde soort en staat vermeld op Tabel 3, Bijlage I van de Flora- en faunawet. Voordat de werkzaamheden van het project van start gaan moet eerst inzichtelijk gemaakt worden of de grote modderkruiper in de watergang in het plangebied voorkomt. Derhalve is nader onderzoek naar de grote modderkruiper noodzakelijk.

In de brede watergang in het zuidwesten van het plangebied zijn twee zwaarder beschermde vissoorten aangetroffen: de kleine modderkruiper (Tabel 2) en de bittervoorn (Tabel 3). Indien de watergang wordt aangepast ten behoeve van de ruimtelijke ontwikkeling dient rekening gehouden te worden met beide vissoorten. Voor de kleine modderkruiper (Tabel 2-soort) geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling, mits de werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde Gedragscode.

Zo dienen de werkzaamheden bij voorkeur niet tijdens de voortplantingsperiode (april - juni) van de kleine modderkruiper plaats te vinden. Wordt niet gewerkt conform een gedragscode dan dient mogelijk een ontheffingsprocedure doorlopen te worden.

De bittervoorn is een zwaarder beschermd soort in het kader van Tabel 3 van de Flora- en faunawet. Indien de watergang aangepast wordt (i.e. herprofilering) treedt er mogelijk verstoring op van de bittervoorn en/of worden gedood. Aangezien de bittervoorn een zwaarder beschermde soort is dient bij werkzaamheden aan deze watergang een ontheffingsprocedure doorlopen te worden. Indien de watergang bij de ruimtelijke ontwikkeling wordt meegenomen dienen tevens maatregelen uitgevoerd te worden om effecten op de soort te minimaliseren, hierbij valt te denken aan:

- Werken buiten de kwetsbare periodes (voorplantingsseizoen en de winterrust);
- Het in tijd en ruimte gefaseerd uitvoeren van de werkzaamheden;
- Het wegvangen van de bittervoorn en overplaatsen naar geschikt habitat (in geval van demping).

Pas nadat concreet is gemaakt of en op welke manier de watergang meegenomen wordt binnen de ruimtelijke ontwikkeling kunnen exact bepaald worden.

Er dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de grote modderkruiper om het gebruik van het plangebied voor de soort inzichtelijk te maken. Daarnaast dient rekening gehouden te worden met de bittervoorn en de kleine modderkruiper. Indien aanpassingen plaatsvinden aan de brede watergang in het zuidelijke deel van het plangebied, is een ontheffing noodzakelijk.

Planten

Er zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen in het plangebied. Het plangebied herbergt verder geen geschikt habitat of standplaatsfactoren voor de beschermde soorten. Effecten zijn dan ook uitgesloten.

Vlinders

Er zijn geen beschermde vlindersoorten aangetroffen in het plangebied. Het plangebied herbergt verder geen geschikt habitat voor de beschermde soorten. Effecten zijn dan ook uitgesloten.

Libellen

Er zijn geen beschermde libelsoorten aangetroffen in het plangebied. Het plangebied herbergt verder geen geschikt habitat voor beschermde soorten. Effecten zijn dan ook uitgesloten.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies soortenbescherming

Tabel 2 en 3-soorten en vogels

Kort samengevat is het resultaat van de natuurtoets dat zich ter hoogte van het plangebied beschermde Tabel 2- en 3-soorten in het kader van de flora- en faunawet zijn aangetroffen en of worden verwacht die de voorgenomen woningbouwontwikkeling Rhenoy Noord kunnen beïnvloeden.

Zwaar beschermde soorten

In de brede watergang in het zuidwesten van het plangebied zijn de zwaar beschermde vissoorten bittervoorn (Tabel 3) en kleine modderkruiper (Tabel 2) aangetroffen. Indien deze watergang betrokken wordt bij de planontwikkeling kan voor de kleine modderkruiper gewerkt worden conform een goedgekeurde gedragscode en dient voor de bittervoorn een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Daarnaast zijn mitigerende/compenserende maatregelen aan de orde.

Zwaar beschermde soorten zoals gebouwbewonende vleermuizen, uilen, kamsalamander en grote modderkruiper kunnen niet worden uitgesloten in het plangebied (tabel 7.1). Geadviseerd wordt om een vervolgonderzoek uit te voeren naar het voorkomen van deze soorten om het effect van aantasting of verstoring te kunnen inschatten.

Vogels met jaarrond beschermd nest

In het plangebied kan de kerk- of ransuil verwacht worden (tabel 7.1). Deze soorten kennen een vermelding op de "Aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogelnesten" (categorie 1 t/m 4). Geadviseerd wordt om een nader onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van deze soorten om het effect van aantasting of verstoring te kunnen inschatten.

Algemene broedvogels

Met broedvogels kan in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (globaal halverwege maart tot en met juli) indien concreet broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde.

Wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden ingezet, maar doorlopen tot in het broedseizoen dan kan het verstoren van vogels voorkomen worden door continu door te werken en werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stil leggen. Op deze manier wordt voorkomen dat vogels tot broeden komen in het gebied waar gewerkt wordt.

Nader onderzoek

Om vast te stellen in welke mate en op welke wijze de vleermuizen, uilen, kamsalamander en grote modderkruiper gebruik maken van het plangebied, dient er een nader onderzoek plaats te vinden naar het voorkomen van de soorten binnen het plangebied (oostelijke watergangen, gebouwen en hoogopgaande vegetatie).

Vleermuizen gebruiken hun leefgebied door het jaar heen op verschillende manieren. Daarom is het nodig om een vleermuisonderzoek verspreid over het seizoen uit te voeren (mei - oktober) conform het vleermuisprotocol 2013.

Een onderzoek naar de uilen zal tussen februari en augustus uitgevoerd moeten worden (conform inventarisatierichtlijnen van SOVON).

Het nader onderzoek naar de kamsalamander zal moeten worden uitgevoerd in de actieve periode van de soort. Het nader onderzoek zal bestaan uit het onderzoeken van de aanwezigheid van de soort gedurende het voortplantingsseizoen (april t/m mei) en de periode dat er larven aanwezig kunnen zijn (juni). De bemonstering zal plaats vinden middels een schepnet.

De meest gunstige tijd om de grote modderkruiper aan te treffen loopt van maart tot en met juni.

Tabel 7.1. Mogelijk voorkomen van en effecten op beschermde soorten in het plangebied.

Soortgroep/ soort	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffing noodzakelijk?	Bijzonderheden/ opmerkingen
Vleermuizen	Mogelijk	Ja	Mogelijk	Onderzoek naar belang gebouwen als verblijfplaats en vegetatie als foerageergebied en/of vliegroute
Uilen	Mogelijk	Ja	Mogelijk	Onderzoek naar functie en gebruik gebouwen als verblijfplaats en vegetatie als foerageergebied
Kamsalamander	Mogelijk	Ja	Mogelijk	Onderzoek naar aanwezigheid soort in oostelijke watergangen
Grote modderkruiper	Mogelijk	Ja	Mogelijk	Onderzoek naar aanwezigheid soort in oostelijke watergangen
Broedvogels algemeen	Mogelijk	Nee	Nee	Werken buiten broedseizoen

7.2 Conclusies gebiedenbescherming

7.2.1 EHS

Voor wat betreft de EHS is er alleen bij directe aantasting sprake van vervolgstappen in de vorm van compensatie. Binnen het plangebied is geen EHS-gebied aanwezig. Derhalve heeft de ruimtelijke ontwikkeling hier geen negatief effect op. Er is van directe aantasting van de EHS dan ook geen sprake. Er is daarom geen noodzaak voor een compensatieplan (EHS).

7.2.2 Natura 2000

Er is geen natuurgebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000-gebied) in de directe omgeving van het plangebied aanwezig. Vanwege de afstand en de omvang van de ontwikkeling kunnen effecten van de ontwikkeling op het Natura 2000-gebied 'Lingegebied & Diefdijk-Zuid' worden uitgesloten.

8 Bronnen

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. Van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 3e herziene druk.

Bos, F.G., Bosveld, M.A., Groenendijk, D.G., Van Swaay, C.A.M. & Wynhoff, I., 2006. De dagvlinders van Nederland - verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EISNederland, in samenwerking met De Vlinderstichting, Wageningen.

Creemers, R.C.M. en Delft, J.J.C.W. van (RAVON) (redactie), 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna Deel 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.

Lenders, H.J.R., C.C.H. Marijnissen & R.P.W.H. Felix, 1993. Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld. Uitgave van de Stichting RAVON, Nijmegen.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij / Naturalis / EIS-Nederland.

Spikmans, F., J. Janse & R. Zollinger, 2007. Actieplan kamsalamander. Behoud en verbetering van leefgebied in ZW-Salland. Stichting RAVON, Nijmegen.

Internet:

www.zoogdieratlas.nl

www.ravon.nl

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.naturalis.nl

Bijlage 1: Wettelijk kader

Flora- en faunawet

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Flora- en faunawet.

Algemeen Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime.

Algemene vrijstelling

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) en is derhalve geen ontheffing nodig.

Vrijstelling onder gedragscode

Voor tabel 2-soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. De goedgekeurde gedragscodes staan vermeld op de website van het Ministerie van EZ (www.drloket.nl). Voor de meeste activiteiten zijn er inmiddels gedragscodes goedgekeurd. De kans is groot dat de voorgenomen activiteit kan worden uitgevoerd onder één van de vele goedgekeurde gedragscodes.

Ontheffing tabel 2 en 3

Als er niet kan worden gewerkt onder een geldige gedragscode, is voor tabel 2-soorten alsnog een ontheffing nodig om toestemming te hebben voor het overtreden van de verbodsbepalingen in de wet. Ook voor tabel 3-soorten geldt een ontheffingsplicht.

Ingrepen waarbij de verbodsbepalingen worden overtreden moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan Dienst Regelingen door middel van een ontheffingsaanvraag, vergezeld van een overzicht van mitigerende of compenserende maatregelen om effecten tegen te gaan. Wanneer mitigerende maatregelen voldoende worden geacht om effect voorafgaand aan de ingreep te voorkomen, krijg u bericht terug in de vorm van een 'positieve afwijzing' van uw ontheffingsaanvraag. Dit betekent dat u uw werkzaamheden mag uitvoeren, mits zij precies volgens het mitigatieplan worden uitgevoerd. Op deze manier worden overtredingen van de Flora- en faunawet voorkomen. Als de mitigerende of compenserende maatregelen (tijdelijke) effecten niet kunnen voorkomen en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt, dan wordt een ontheffing verleend.

Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Habitatrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van bijlage IV-soorten met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen is alleen mogelijk onder de volgende wettelijke belangen:

- Bescherming van flora en fauna;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;

- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor de meeste ruimtelijke projecten betekend dit dat een ontheffing voor Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten alleen kan worden aangevraagd onder dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit belang moet worden onderbouwd om het groot openbaar belang aan te tonen. Een groot openbaar belang is een belang op regionale of nationale schaal. Vaak is de verwijzing naar een regionale structuurvisie voldoende.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 tot en met 3. Alle vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (Categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten), nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (Categorie 5-vogelsoorten) en nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overige vogelsoorten).

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Vogelrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen of dwingende redenen van groot openbaar belang. Om ruimtelijke ontwikkelingen toch uit te kunnen voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om effecten vooraf te voorkomen. Om zeker te zijn van de juiste maatregelen is het aan te bevelen om de maatregelen voor te leggen aan het Ministerie van EZ door het indienen van een ontheffingsaanvraag. Hoewel een ontheffing voor vogels in de meeste gevallen niet kan worden afgegeven, geeft de Minister in haar besluit aan of de maatregelen voldoende zijn (positieve afwijzing).

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor soorten van tabel 1 geldt een vrijstelling. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet wel de zorgplicht nakomen.

Voor soorten van tabel 2 geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden.

Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien beschermde soorten van tabel 3 zijn aangetroffen in het plangebied, dan is mogelijk een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Net als voor tabel 2-soorten geldt dat als u maatregelen kunt nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), u geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft aan te vragen. U kunt uw mitigatieplan voorleggen bij Dienst Regelingen voor goedkeuring.

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn (die ook onder de tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet vallen) is het niet langer mogelijk ontheffing aan te vragen op grond van ruimtelijke ontwikkelingen. Dat zelfde geldt voor vogelsoorten. Zie bijlage 1 Flora- en faunawet voor een beschrijving van de te volgen procedure voor deze soorten.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Dienst Regelingen zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Wanneer gesloopt of gekapt wordt zonder vervolgonderzoek te laten plaatsvinden, en er blijken beschermde soorten aanwezig te zijn, dan wordt de Flora- en faunawet overtreden. Dit is een economisch delict waar boetes aan verbonden zijn.

Onderzoek naar vleermuizen duurt ongeveer 6 maanden. Indien het onderzoek over de winterperiode heen getrokken moet worden, kan het langer duren. Onderzoek naar andere soortgroepen kan vaak sneller (met 1 of 2 bezoeken) afgerond worden. De doorlooptijd van een ontheffingsaanvraag bij Dienst Regelingen bedraagt doorgaans 6 weken tot 4 maanden.

Een vleermuisonderzoek is circa drie jaar geldig. Indien de werkzaamheden niet binnen drie jaar hebben plaatsgevonden, dan moet opnieuw onderzoek worden uitgevoerd.

Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is voor ruimtelijke ontwikkelingen de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) in werking getreden. Dit houdt in dat de benodigde vergunningen en ontheffingen, dus ook die ten aanzien van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, in de meeste gevallen via een omgevingsvergunning gaan lopen. De aanvraag voor de omgevingsvergunning wordt ingediend bij de betreffende gemeente en vervolgens door de gemeente ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van Economische Zaken (voormalig Ministerie van LNV). Het Ministerie van EZ geeft bij goedkeuring een vvgb (verklaring van geen bedenkingen) af. Deze vvgb vervangt de huidige ontheffing Flora- en faunawet.

De grootste veranderingen in het nieuwe systeem zijn dat:

1. het Ministerie van EZ geen direct contact meer met de aanvrager heeft;
2. de gemeente verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving van de vvgb in de omgevingsvergunning.

Het doel van deze herstructurering is het versnellen en vergemakkelijken van de procedure.

Ecologische Hoofdstructuur

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Ecologische Hoofdstructuur.

Algemeen Ecologische hoofdstructuur

De Nederlandse natuur staat steeds meer onder druk, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) van Nederland.

In de EHS liggen de twintig Nationale Parken die Nederland kent. Ze hebben gezamenlijk een oppervlakte van 123.000 ha. Ongeveer 45% van alle hectares EHS op het land is ook Natura 2000-gebied.

De term EHS werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Netwerk van gebieden

De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De EHS is een plan in uitvoering en moet in 2018 klaar zijn.

Natuurbeschermingswet 1998

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Natuurbeschermingswet.

Algemeen Natuurbeschermingswet

Nederland kreeg in 1967 voor het eerst een Natuurbeschermingswet. Deze wet maakte het mogelijk om natuurgebieden en soorten te beschermen.

Op den duur voldeed de wet niet meer aan de eisen die internationale verdragen en Europese verordeningen stellen aan natuurbescherming. Daarom is in 1998 een nieuwe Natuurbeschermingswet gemaakt die alleen gericht is op gebiedsbescherming. De bescherming van soorten is geregeld in de Flora- en faunawet.

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 gewijzigd. Sindsdien zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de Natuurbeschermingswet verwerkt.

Beschermde gebieden

De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet:

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden);
- beschermde natuurmonumenten;
- wetlands.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur, geldt een vergunningplicht.

Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen, maar soms doet het ministerie van Economische Zaken (EZ) dit.

Bestaand gebruik

Op 1 februari 2009 is de wet opnieuw gewijzigd. De wijziging heeft betrekking op het zogenoemde 'bestaand gebruik'. Hieronder vallen activiteiten in en om beschermde Natura 2000-gebieden die al plaats hadden voordat een gebied als beschermd gebied is aangewezen. De wijziging is met name van belang voor provincies (als bevoegd gezag) en voor burgers en bedrijven met bestaand gebruik. De wijzigingen zijn gericht op:

- verbetering van de werking van de wet in de praktijk;
- verbetering van de aansluiting van de wet bij de Habitatrichtlijn.

Beschermde Natuurmonumenten

Met de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 is in 2005 het verschil tussen Beschermde Monumenten en Staatsnatuurmonumenten vervallen: beide zijn nu Beschermde Natuurmonumenten.

Beschermde Natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden worden opgeheven en niet langer beschermd als beschermd natuurmonument. De natuurwaarden, waarvoor het natuurmonument was aangewezen, worden wel in de Natura 2000-aanwijzing opgenomen.

